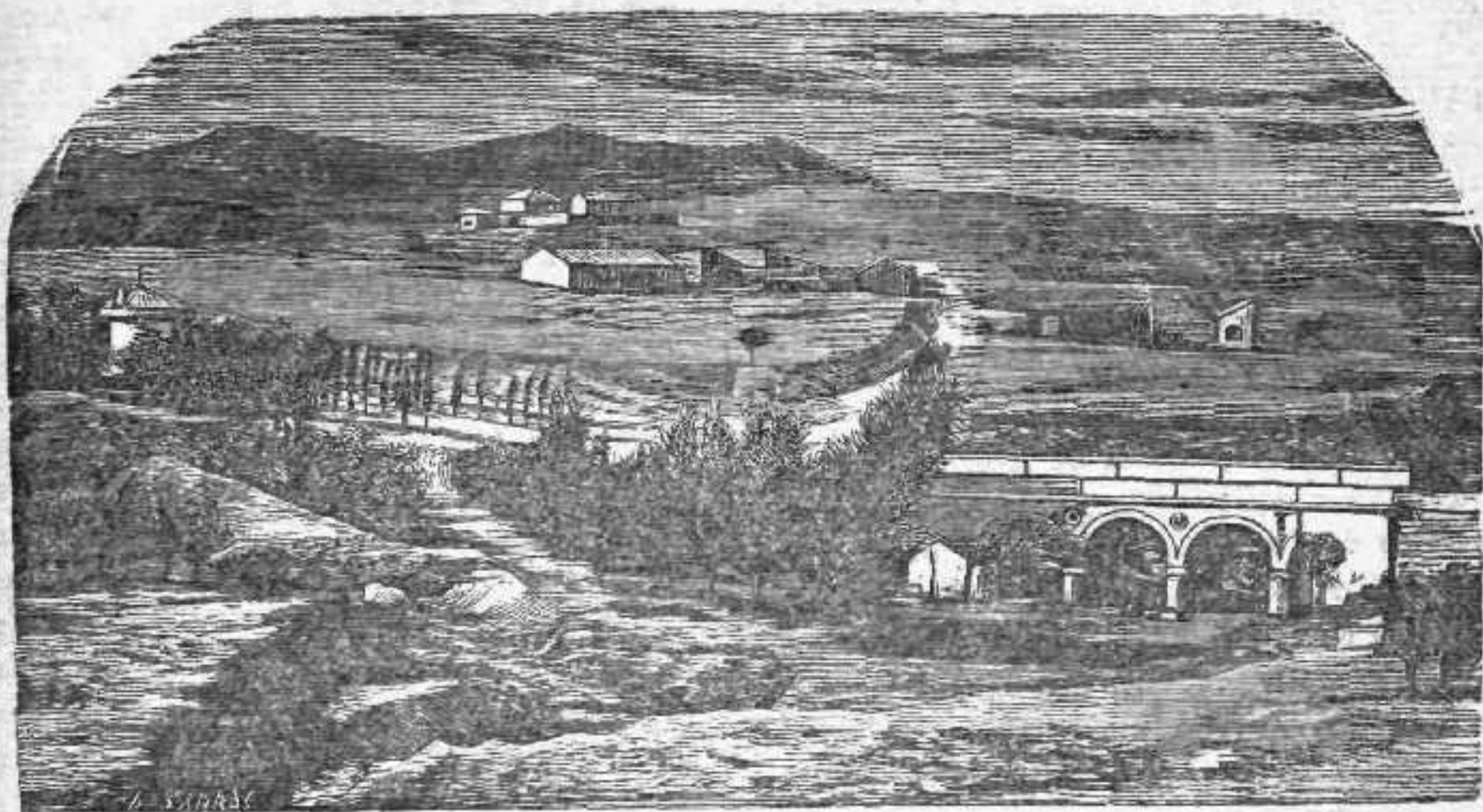

ΕΤΟΣ Δ'.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 1 Ὀκτωβρίου 1871.

ΦΥΛΛ. ΙΑ'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ.

(Ἐκ τῆς Ἰταλικῆς).

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε φυλλ. Ι.)

Κατὰ τὸν Ζ'. αἰῶνα χριστιανοὶ τινες ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν Νεστοριανῶν, ἐξ Ἰνδιῶν μετέβησαν εἰς Κίναν· ἀλλ' ἡ συμπεριφορὰ τῶν τοσοῦτον ἦν ἐπίμεμπτος, ὥστε ὑπέφερον πλείστας καταδρομὰς, καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Κυβέρνησις χάριν τῆς ἡσυχίας τοῦ Κράτους, διέταξε τὴν ἐξωσίν των.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος ὁ Γγεγκίς —Χάν ἐλεηλάτησε τὴν Κίναν μετὰ τῶν Μογγόλων Ταρτάρων του. Ἐν τῇδε τῇ περιπτώσει πολλοὶ χριστιανοὶ Ἕλληνες εἰσῆλθον μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ οἱ Τάρταροι ὑπεδέξαντο αὐτοὺς εὐνοϊκώτατα. Ὅτε ὁ Κοβλάϋ—Χάν ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν θρόνον καὶ ἔθετο τὰ θεμέλια τοῦ Πεκίνου, παρεχώρησε τοῖς Ἕλλησι γῆπεδον ἐν τῷ σηκῷ τῶν τειχῶν, ὅπως ἀνεγείρῳσιν ἐκκλησίαν. Σκοπὸς τοῦ Πρίγκηπος τούτου ἦτο ἡ διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐγκατάστασις ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἀνθρώπων γνώσεων καὶ ἐνεργητικότητος ὑπερτέρας τῆς τῶν

Κινέζων, οἵτινες καὶ τοὶ ἀγαπῶσι νὰ θεωρῶσιν ἐν ταῖς ἱστορίαις των τοὺς Μογγόλους βαρβάρους, οὐχ ἥττον ὅμως ἢ ὑπ' αὐτῶν κατὰκτησις τῆς Κίνας ἐστάθη συμβάν οὐχὶ δυσοίωνον δι' αὐτοὺς καὶ τὸ ἔθνος των. Οἱ ὑπὸ τῆς ταρταρικῆς στρατιᾶς συνοδευόμενοι λόγιοι τῆς Βάρκ καὶ Σαμαρκάνδης, ἐτελειοποίησαν τὴν ἀστρονομίαν καὶ ἐπεδιώρθωσαν τὸ Κινεζικὸν Καλενδάριον, ἐκομίσαντο τὰ ἐργαλεῖα ὧν οἱ Κινέζοι ἐστεροῦντο ἵνα παρατηρῶσι τὰ οὐράνια σώματα, ἤνοιξαν εὐθεῖαν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο περάτων τῆς αὐτοκρατορίας, συνέλεξαν τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν εἰς τεχνιτὰς κοίτας, καὶ διωργάνωσαν ἐσωτερικὴν ἀκτοπλοῖαν, ἧς ὁ κόσμος ἀδυνατεῖ νὰ παρέξῃ ἡμῖν ὁμοίαν. Ἐν μέσῳ τοσοῦτων ὠφελειῶν, ὧν ἕνεκα ἡ κατὰκτησις τῶν Μογγόλων ἠδύνατο νὰ ἐξομοιωθῇ μετὰ τὰς τῶν Ῥωμαίων, φαίνεται ὅτι κατεχρῶντο ἄλλως οἱ Τάρταροι τῶν δικαιωμάτων τοῦ δορυκτῆτος, καὶ οἱ Κινέζοι βαρυνθέντες τὴν τυραννίαν των μετὰ τινα ἔτη, ἀπεδίωξαν αὐτοὺς εἰς τὰς ἐρήμους των, πέραν τοῦ Μεγάλου τείχους τοῦ ὑπὸ τῶν Ταρτάρων καλουμένου *Καλγκάρ*, ὃ ἐστὶν αἰώνιον τεῖχος, ὅπερ οἱ Κινέζοι ἀνήγειρον δύο πρὸ Χριστοῦ αἰῶνας, ὅπως ἀμύνωνται κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν αὐτῶν.

Διαρκούσης τῆς Ταρταρικῆς αὐτῆς κατακτήσεως, ἐπῆλθεν ὁ πλοῦς τοῦ Μάρκου Πόλου, ὃν ὁ

Κοβλάϋ-χάν, κατέχων τότε τὸν θρόνον τῆς Κίνας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Τσι-τσόν, ὑπεδέξατο εὐμενέστατα, καὶ οὗτος ἐστάθη ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος ὅστις εἰσελθὼν εἰς Κίναν ἀνέκαμψεν εἰς Εὐρώπην.

Μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Μογγόλων, ἡ Κίνα ἀπῆλause τελείαν εἰρήνην μέχρι τοῦ 1600, καθ' ἃ δύο ἐπαναστάται διεκύβευσαν οὕτω τὴν ἀσφάλειαν τῆς κυβερνήσεως, ὥστε ὁ αὐτοκράτωρ ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ πρὸς ἐνίσχυσιν τοὺς Ταρτάρους Μαντσούς. Οὗτοι δὲ ἐνόησαν ὅτι ἡδύναντο νὰ παίξωσι μέρος πολλῶ σπουδαιότερον ἐκείνου τῶν ἀρωγῶν· ἐπαιξαν λοιπὸν τὸ τῶν ἐπιδρομέων, καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀνύψωσαν ἐπὶ τοῦ Κινεζικοῦ θρόνου. Ἄλλ' ἡ συμπεριφορὰ τῶν Ταρτάρων τούτων, ἐστάθη πολιτικὸν ἀριστούργημα. Ἀντὶ νὰ προσποιηθῶσι τὴν ἀγερωχίαν τῶν κατακτητῶν, ἐμίγησαν ἅπαντες μετὸν κατακτηθέντα ὄχλον· ἐμιμήθησαν τὸν τρόπον αὐτοῦ τοῦ ἐνδύεσθαι, τὰ ἔθνη του, τὰς ἰδέας του· τοὺς ἰκανωτέρους Κινέζους διώρισαν εἰς τὰς πολιτικὰς θέσεις· ἐξέμαθον τὴν Κινεζικὴν γλῶσσαν, ἐνυμφεύθησαν ἐγγχωρίους γυναῖκας· ἐκολάκευσαν τὰς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ, συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν παρημέλησαν τείνον εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τῶν νικητῶν καὶ ἡττημένων. Μόνον τὸν στρατὸν τῆς Κίνας, ὡς μικρὰς ὄντα δυνάμεις, ἐνίσχυσαν διὰ συμπατριωτῶν των. Οἱ Τάρταροι Μαντσούς ηὐτύχησαν ἄλλως νὰ λάβωσι τοὺς πρώτους τῶν αὐτοκράτορας ἔμφρονας, τιμίους καὶ πεπροικισμένους διὰ σταθεροῦ καὶ ἐνεργητικοῦ χαρακτῆρος, ὅπερ συνέτεινεν εἰς τὴν παγίωσιν τῆς δυναστείας των, ἥτις ἄλλως τε θὰ ἐναυάγει ὡς ἐκ τῆς μεγάλης μεταξὺ τῶν κυβερνώντων καὶ τοῦ λαοῦ τῶν Κινέζων διαφορᾶς. Χάριν ὅμως τῆς συμπεριφορᾶς των ταύτης, οἱ Κινέζοι οὐδόλως σχεδὸν ἠσθάνθησαν τὴν ἀλλαγὴν δυναστείας.

Ἐσχάτως ὅμως (καθόσον ἡ δυναστεία αὕτη κατέχει εἰσέτι τὸν θρόνον τῆς Κίνας), οἱ Κινέζοι Μαν-τσούς, ἐτράπησαν ἀφρόνως ἐτέραν ὁδόν. Πειποθότες ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ των, παγιωθείση καὶ ἐπιρρωσθείση ὑπὸ τῆς φρονήσεως τῶν προπατόρων των, ἐνόμισαν ὅτι δύνανται νὰ μὴ τηρῶσι πλέον τὰς πρὸς τοὺς Κινέζους ἀνασκοπὰς· τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀξιωματῶν δὲν ἀπένεμον πλέον αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνοις τοῖς Ταρτάροις· εἰς τὰς κυβερνητικὰς πράξεις, ἤρξατο καθιερουμένη κατὰ προτίμησιν ἡ Ταρταρικὴ γλῶσσα· ἐτέθη τέλος ἐν ἐνεργείᾳ ἡ ὑπεροχὴ τῆς κατακτήσεως.

Αἱ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς αὐταὶ πράξεις, ἐπῆνεγκον τὴν δυσἀρέσκειαν τῶν Κινέζων ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἥτις ἐξηκολούθει ἐπιτεινομένη, ἄχρις οὗ ἐξεργάγη ἐπανάστασις ἐπεκταθεῖσα ἐφ' ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν, ἥτις διεκύβευσε σπουδαίως, κατὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα ἔτη, τὴν ὑπαρξίν τῆς δυναστείας. Πρὸς τοῖς ἐμφυλίοις τούτοις σπαραγμοῖς, ἐὰν προστεθῶσιν οἱ κατ' αὐτῶν κινήντες πόλεμοι, πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, χάριν τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἐμπορίου τοῦ ὀπίου, καὶ δεύτερον ὑπὸ τῶν Ἀγγλο-Γάλλων ποθούντων νὰ βιάσωσι τοὺς ἄλλους νὰ σκέπτονται καὶ πράττωσιν ὡς συμφέρει αὐτοῖς, φαίνεται εὐκόλως ὅτι τὸ μέλλον τῆς Κίνας ἔσται ὀλέθριον. Τὸ πατροπαράδοτον σύστημα τῆς ἀπομονώσεώς των ἐξέλιπεν, ἡ δ' ἐθνικὴ αὐτῶν ἀνεξαρτησία διακινδυνεύει.

Ἐκθέσαντες ἐν ὀλίγοις τὴν σκοτεινὴν ὁπωσοῦν ἱστορίαν τῶν Κινέζων, φέρε εἰπωμέν τινα καὶ περὶ τῆς θρησκείας αὐτῶν.

Β'.

Ἡ ἀρχικὴ τῶν Κινέζων θρησκεία τυγχάνει ἄγνωστος· πᾶν εἴ τι περὶ αὐτῆς ἐλέγχθη, ἐρείδεται ἐπὶ εἰκασίων, καθὼ ἀπωλεσθέντων τῶν ἰχνῶν αὐτῆς· ὑπάρχουσι μὲν νύξεις τινὲς εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ μεγάλου Κινέζου φιλοσόφου, ἀλλ' ἀνεπαρκεῖς ἵνα δι' αὐτῶν ἐξακριβωθῇ ἡ ἀρχαία λατρεία.

Ὁ Κομφούκιος, ἀνὴρ κατατασσόμενος μεταξὺ τῶν ἀναμορφωτῶν τῶν λαῶν, ἐστάθη ὁ πρῶτος παρὰ τοῖς Κινέζοις θεμελιωτῆς θρησκευτικοῦ συστήματος. Καί τοι τὸ θρησκευτικὸν αὐτοῦ σύστημα ἡδύνατο νὰ κληθῇ μᾶλλον φιλοσοφία ἢ θρησκεία, φιλοσοφία ἐν συναφείᾳ μετὰ τὴν ἱστορίαν διατελοῦσα, ἣν οὗτος ἐφήρμοσεν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ λαοῦ, ἐστάθη ὅμως θρησκεία ἐναγκαλισθεῖσα ἐπὶ πολυχρόνιον διάστημα ὑπὸ τῶν ἐκλεκτοτέρων τοῦ ἔθνους ἀνδρῶν, ὑπὸ τῆς αὐλῆς καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ θρησκεία φιλοσοφικὴ, πνευματικὴ, λογικὴ, εἶναι ἀκατάλληλος διὰ τὸν λαόν, ὅστις δεῖται ἀείποτε ὑλικῶν ἀντικειμένων ἵνα προσφέρῃ αὐτοῖς τὴν λατρείαν του.

Ἐτέρα θρησκεία ἰκανωτέρα ν' ἀποκτήσῃ παρὰ τῷ λαῷ ὁπαδοὺς, ἐνεφανίσθη κατὰ τοὺς αὐτοὺς τοῦ Κομφουκίου χρόνους, ἡ ἅμα μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ. Κινέζος τις, ὀνόματι Λαο-Κόγκ,

περιηγησάμενος τὸ Θηῖόν, ἡρύσθη γνώσεις τινὰς περὶ τῆς λατρείας τοῦ Μεγάλου Λάμα καὶ ἐσκέφθη ὅτι ἡ θρησκεία αὕτη ἦτο καταλληλοτέρα διὰ τοὺς συμπατριώτας του, καὶ συνάμα ἤθελε παρέξει αὐτῷ τὴν εὐκαιρίαν νὰ δοξασθῇ. Συνεπεία τούτου καθίδρυσεν ἀδελφότητα ἢ αἵρεσιν κληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ Ταο-τσέες, ὃ ἐστὶν υἱοὶ τῶν ἀθανάτων. Καὶ ἡ θρησκεία αὕτη ἠδύνατο κυριολεκτικώτερον νὰ ὀνομασθῇ φιλοσοφικὸν σύστημα, καθόσον συνίστατο εἰς τὴν υἰοθέτησιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἐπικούρου. Ὁ Λαο-Κόγκ ἔπειθε τοὺς ὁπαδούς του ὅτι κύριον μέλημα τοῦ ἀνθρώπου δέον νὰ ᾖ ἡ εὐζωΐα καὶ ἡ εὐτυχία, καὶ ὅτι ἕκαστος ὀφείλει νὰ δράττηται τῆς ἱπταμένης στιγμῆς, χωρὶς νὰ μεριμνᾷ οὔτε διὰ τὸ παρελθόν, οὔτε διὰ τὸ μέλλον. Καθάπερ ὁ Ἐπικουρος (ὅστις, ἵνα ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν, ἦτο ὀλιγώτερον Ἐπικουρικὸς τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν), ὁ Λαο-Κόγκ ἔτυχε κακῶν μαθητῶν, ὑπερβάντων τὰ ὅρια καὶ τῶν παραφορωτέρων δεισιδαιμονιῶν, μέχρι καὶ τοῦ νὰ παρασκευάζωσι ποτὸν δωροῦν τὴν ἀθανασίαν τοῖς πιστοῖς, ὅπερ οἱ πίνοντες ἔτιον ἀείποτε, ὡς εἰκὸς, διὰ τῆς ζωῆς των. Μόλα ταῦτα ὁ ὄχλος ἀπλήστως ἐνηγκαλίζετο τοιαύτην διδασκαλίαν, ἣν ὁ Λαο-Κόγκ ἡδουλήθη νὰ περιβάλλῃ διὰ λατρείας, ἥς τινος οἱ ἱερεῖς ἐνεκολποῦντο τὴν ἀγαμίαν, διότι τοῦτο ἦτο συνέπεια τῶν ἐπικουρικῶν τῆς αἵρέσεως ἀρχῶν, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο δὲν δυνάμεθα νὰ μεμφώμεν αὐτοὺς ἐπὶ ἀνακολουθίᾳ. Οἱ ναοὶ τῶν Τάο-τσέες εἰσὶ πλήρεις μεγάλων καὶ τερατωδῶν μορφῶν (εἰκόνων) ἐκ ξύλου, λίθου, ἢ ἀργίλου, ἐζωγραφισμένων, κεχρισμένων (verniciate), καὶ κάποτε ἐπικεχρυσωμένων. Αἱ μορφαὶ αὗται ἄλλως τε, αἷς οὐδεμία ἀποδίδεται λατρεία, φαίνεται ὅτι προωρίσθησαν ἵνα παριστῶσι τὰ ἀγαθὰ καὶ κακοποιὰ πνεύματα, ἢ τὰ ἐμβλήματα τῶν ποικίλων ἀνθρωπίνων παθῶν. Τὰ ἀγαθὰ πνεύματα καὶ καλὰ αἰσθήματα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν μίαν τοῦ ναοῦ πλευράν, τὰναντία δὲ εἰς τὴν ἀντίθετον· οὕτως ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη, ὁ ἔρως καὶ τὸ μῖσος, ἡ εὐαρέσκεια καὶ ὁ πόνος προσωποποιημένοι, καὶ τοὶ τερατωδῶς, ἴστανται ἀντιμέτωποι. Ὡς πρὸς τὰς τελετάς οἱ Ταο-τσέες ὁμοιάζουσι κάπως τοὺς καθολικοὺς, ἔχοντες καὶ οὗτοι ἐν χρήσει λιτανείας μὲ λαμπάδας καὶ θυμιάματα, καὶ ψαλμωδίας ἐν χορῷ λογαυδικὰς (recitative)· κλίνουσι δ' ἑκάστοτε τὴν κεφαλὴν διερχόμενοι ἀπὸ τοῦ βωμοῦ.

Μετὰ τὴν θρησκείαν τῶν Ταο-Τσέες ἐνεφανίσθη ἄλλη τις ἐν Κίνᾳ, ἐκ τῆς αὐτῆς ὁρμωμένη πηγῆς, ἥτις ὑποθαλαπομένη ὑπὸ τῆς Αὐλῆς, κατέστη ταχέως λαοφίλητος καθάπερ ἡ προειρηθεῖσα. Κατὰ τὰ Κινεζικὰ χρονικὰ τὰ ὡς μᾶλλον ἀκριβῆ θεωρούμενα, 58 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, οἱ ἱερεῖς τοῦ Βούδδα προσκεκλημένοι νὰ ἔλθωσιν ἐξ Ἰνδιῶν, μετήγαγον μέγα μέρος τῆς μυθολογίας τῶν Ἰνδῶν εἰς Κίναν, ἣν τινες ἐθεώρησαν ὡς τὴν πηγὴν τοῦ πολυθεϊσμοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἦν τινα ἄλλοι τούναντίον ὑπέθεσαν ὡς ἀπόρροϊαν τῆς Αἰγυπτιακῆς λατρείας. Ὅπωςδὴποτε, μεγάλη ὑπάρχει συγγένεια μεταξὺ τῶν μυθολογιῶν τούτων, ὥστε εἰκάζομεν ὅτι δυνατόν νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν καταγωγὴν. Ὁ Βούδδας (ὅστις ἠκμασε 1014 ἔτη π.χ.) λέγεται παρὰ τῶν Ἰνδῶν υἱὸς τοῦ Μά-ῦα καὶ ἐν τῶν ἐπιθέτων του εἶναι Ἀμίδα· ὁ Φόε τῶν Κινέζων εἶναι υἱὸς τοῦ Μά-ῦα καὶ ἐπονομάζεται Ὁμέτος. Ἐν Ἰαπωνίᾳ δὲ, ἥς οἱ κάτοικοι ἔχουσι Κινεζικὴν τὴν καταγωγὴν, τὸν αὐτὸν θεὸν Φόε, λατρεύουσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀμίδα. Ὁ Γκανέσας τῶν Ἰνδῶν καὶ ὁ Γιάνο τῶν Ῥωμαίων, εἶναι προφανῶς μία καὶ ἡ αὐτὴ θεότης μὲ τὸν Μέν-σχιν, ἡ τὸ προφυλακτικὸν τῶν θυρῶν πνεῦμα, τῶν Κινέζων. Ὁ Βισνοῦ τῶν Ἰνδῶν, ὁ Ὁσυρις τῶν Αἰγυπτίων, ὁ Ζεὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ὁ Λουῖσιν τῶν Κινέζων, ὁμοιάζουσιν ἀλλήλοις καὶ τ' ἀγάλματά των παραλάσσουσι κατὰ τὴν καλαισθησίαν μόνον τῶν λαῶν, ἐμβληματιζόντων αὐτοὺς διὰ τοῦ ἀετοῦ, ὃν οἱ μὲν Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι παρίστων ὑπὸ τὴν φυσικὴν του μορφήν, οἱ δὲ λοιποὶ τερατωδῶς ἐγκεντρισμένον ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Βαρούνας τῶν Ἰνδῶν, φερόμενος ὑπ' ἰχθύος, ὁ Ποσειδῶν τῶν Ἑλλήνων, ὁ Χάϊ-βὰγκ τῶν Κινέζων, εἰσὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ θεότης. Χάϊ-βὰγκ κινεζιστὶ σημαίνει βασιλεὺς τῶν θαλασσῶν· κάθηται δὲ ὁ ῥηθεὶς Θεὸς ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ κρατεῖ ἐν χειρὶ ἰχθύν. Ἡ Γκάγκα τέλος τῶν Ἰνδῶν, ἡ Ἴσις τῶν Αἰγυπτίων, ἡ Δήμητρα τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ Τσίγκ-μου τῶν Κινέζων, εἰσὶν ἡ αὐτὴ προσωποποίησις, ἀπασῶν τούτων ἐμφαινουσῶν τὴν παραγωγὸν φύσιν. Περὶ τῆς τελευταίας ταύτης θεότητος δὲν νομίζομεν ἀποσκοποῦν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινά. Αἱ εἰκόνες τῆς Τσίγκ-μου εὐρίσκονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ βάθη τῶν ναῶν τοποθετημέναι μετὰ μεγάλης προσοχῆς ὅπισθεν τοῦ βωμοῦ εἰς εἶδός τι παστοῦ

κεκλεισμένου διὰ παραπετάσματος μεταξωτοῦ πρασίνου, ἵνα προφυλάττῃ αὐτὰ ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ πλήθους. Πολλάκις ἡ θεὰ αὕτη κρατεῖ ἐν χερσὶ βρέφος, ἄλλοτε τηρεῖ αὐτὸ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς καὶ αἶγλη τις ἢ δόξα τῇ περιστέφει ἀείποτε τὴν κεφαλὴν. Διηγοῦνται οἱ Κινέζοι ὅτι οἱ Τσίγκ-μου, παρθένος ἔτι τυγχάνουσα, συνέλαβε διότι ἔφαγεν ἄνθος τι λεινοῦχα (τὸ Νειλόδιον τῶν βοτανικῶν), ὅπερ εὔρεν ἐπὶ τῆς ἐσθῆτός τῆς παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ εἰς θν ἐλούσθη ποταμοῦ· ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς ἐπανελάμψεν εἰς ὃ μέρος εὔρε τὸ ἄνθος καὶ ἐκεῖσε ἔτεκεν υἱόν, ὅστις ἀνατραφεῖς ὑπὸ τινος ἀλιέως, κατέστη μέγας ἀνὴρ καὶ ἔτέλεσε θαύματα. (α). Ἦθελε καταλάβει ἡμᾶς ὁ χρόνος ἂν ἐπειρώμεθα νὰ ἐπεξηγήσωμεν τὰς συμβολικὰς ἐννοίας, ἢ, ἂν θέλετε, τὴν φιλοσοφίαν τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις θρησκευμασιν ἀλληγοριῶν, ἵνα ποιήσωμεν καταληπτὴν καὶ τὴν τῆς τοιαύτης παραδόσεως βαθυτάτην ἐννοίαν. Λέγομεν μόνον ὅτι τὸ Λίεν-οῦχα ἐλήφθη ὡς σύμβολον τῆς πλαστικῆς δυνάμεως καὶ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν λωτὸν τῶν Αἰγυπτίων. Δέον ὅμως νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ Λίεν-οῦχα ἀφιερώθη ἐν Κίνα εἰς τὰ θρησκευτικὰ μυστήρια πολὺ πρὶν ἢ οἱ ἱερεῖς τοῦ Βουδδὰ εἰσαγάγῃ τὴν Ἰνδικὴν μυθολογίαν. Οἱ Κινέζοι ὁμιλοῦντες περὶ τῆς νεαρᾶς παρθένου τῆς φαγούσης τὸ ἄνθος τοῦ Λίεν-οῦχα καὶ συλληψάσης, ἀποδίδουσι τὴν παράδοσιν ταύτην τῇ μητρὶ τοῦ πρώτου αὐτῶν Αὐτοκράτορος Φού-Χί· τὸ δὲ ἄνθος καὶ ἡ θεὰ λατρεύονται ὑφ' ἀπασῶν τῶν θρησκευτικῶν τῆς Κίνας αἱρέσεων.

Μετὰ τ' ἀνωτέρω ἡδύνατό τις ἴσως νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ Κινεζικὴ μυθολογία εἶναι περπνὴ καὶ ὡραία· ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. Ἡ καλαισθησία καὶ εὐαισθησία τῶν Ἑλλήνων ματαίως ἀναζητεῖται παρ' ἑτέροις λαοῖς, καὶ ἡμεῖς ἔτι οἱ τοσοῦτον σήμερον πεπολιτισμένοι, πολὺ ἀπέχουμεν αὐτῶν. Αἱ ἀρχαῖαι μὲν θρησκείαι ὑπέτρεπον τὴν δύναμιν τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ ἰδιοτροπία καὶ τὸ διεφθαρμένον τῶν λαῶν πνεῦμα παρεμόρφουν τὴν ἐξεικόνισιν· διόπερ ἀπαντῶμεν τὰς παραδοξωτέρας καὶ χονδροειδεστερας μορφὰς λατρευομένας ὡς θεότητας. Αὐτὸ τοῦτο ἐπύραξαν καὶ οἱ Κινέζοι. Ἄλλως τε ἡ λατρεία

τοῦ Φόε ἔχει καὶ αὕτη ἀναλογίαν τινὰς μὲ τὴν τῶν καθολικῶν. Οἱ ἱερεῖς ζῶσιν ἐν ἀγαμίᾳ, οἰκοῦσιν ἐν τοῖς ναοῖς ἢ τοῖς μοναστηρίοις τοῖς ὑπὸ τῶν Κινέζων καλουμένοις Ποῦ-τά-λά· ἐνδύονται δι' ἱματίων κιτρίνων (χρώματος διακριτικοῦ τοῦ Λάμα)· φέρουσι περὶ τὸν τράχηλον περιδέραν μὲ πολλοὺς κόκκους· εἰς τινὰς ἱεροτελεστίας κάμνουσι λιτανείας περὶ τὸν βωμόν, ὡς οἱ Τάο-τσέες, ἀριθμοῦντες τοὺς κόκκους τοῦ περιδεραίου των καὶ καθ' ἕκαστον κόκκον ἐπαναλαμβάνοντες α' Οὐμέτο Φόε, ἐκάστοτε κλίνοντες εὐσεβάστως τὴν κεφαλὴν. Ὅταν διέλθωσιν ἀπὸ τῶν δακτύλων αὐτῶν πάντες οἱ κόκκοι, ποιοῦσι σημεῖόν τι ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἵνα οὕτω δυνηθῶσιν ἀκολουθῶς νὰ ἴδωσιν ὅπως ἐπικλήσεις ἀπηύθυναν τῷ Φόε. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ταρτάρων κατάληψιν τῆς Κίνας, ἡ Αὐλὴ ἠκολούθησε τὴν θρησκείαν τοῦ Φόε· διότι μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἠκολούθη ἄλλην ἢ τὴν τοῦ Κομφουκίου.

Αἱ διενεξίαι, αἱ μεμφιμοίραι, αἱ καταδρομαὶ, αἱ σφαγαί, αἵτινες ἐν διαφόροις ἐποχαῖς ἐστάθησαν τὰ γνωρίσματα τοῦ ζήλου τῶν Χριστιανικῶν ἐν Εὐρώπῃ αἱρέσεων, ἐπῆλθον ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα καὶ ἐπὶ τὴν Κίνα, ὅταν ἡ Αὐλὴ, ἢ μᾶλλον αἱ εὐνούχοι, προστίμων τὴν θρησκείαν τοῦ Φόε πλειότερον τῆς τῶν υἱῶν τῶν ἀθανάτων. Αἱ καταδρομαὶ δὲν ἔπαυσαν ἀνανεούμεναι ὁπόταν μίαν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος θρησκείων ἐτύγχανεν ὑποστηριζομένη ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν εὐνούχων, καθόσον αὐτὸς εἶχε τοιαύτην ἐπὶ τοῦ Μονάρχου ἐπιρροήν, ὥστε καὶ νὰ ποιῇ αὐτὸν ὁπαδὸν τῶν ἀρχῶν του. Μ' ὅλα ταῦτα οἱ πόλεμοι οὗτοι ἦσαν ἱερατικοί, ἐν οἷς ὁ λαὸς ἔμενεν οὐδέτερος, ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἐλάμβανε μέρος ἐνεργόν. Τὰ μοναστήρια πάντα πολλάκις κατεδαφίσθησαν καὶ γιλιάδες ἱερέων ἐφονεύθησαν ἐκατέρωθεν. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν θρόνον ἡ δυναστεία τῶν Ταρτάρων Μαντσούς, οὐδέτερά τῶν θρησκείων ταύτων ἔλαβεν ἰδιαιτέραν παρ' αὐτῆς προστασίαν καὶ ὑπόθαλψιν· διὸ οἱ θρησκευτικοὶ οὗτοι ἀγῶνες πάντως ἐξέλιπον.

Εἶναι πάντῃ δυσχερὲς καὶ δυσκατόρθωτον νὰ διακρίνῃ τις τὰς δύο ταύτας θρησκείας ἀπ' ἀλλήλων. Οἱ ναοὶ των καὶ ὁ ἱματισμὸς καὶ τὰ ἄμφια τῶν ἱερέων των εἰσὶ τὰ αὐτά. Αἱ περὶ μέλλοντος προρρήσεις (μανία καταλαμβάνουσα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πάντα λαόν), σχηματίζει μίαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπάρξεως παντ

(α). Ἄν νομίζῃ τις ὅτι τὸ ἱστορικὸν τρυφὸν προσομοιᾷ πολὺ τὸ τῆς Θεοτόκου Μαρίας;

τὸς Κινέζου· τὸ μαντεῖον τοῦ πεπρωμένου δύνανται νὰ συμβουλευθῶσιν ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Φόε, ὡς καὶ ἐν ἐκείνοις τοῦ Ταο-τσέες. Ἡ Κινεζικὴ κυβέρνησις οὐδόλως ἀναμίγνυται εἰς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας καὶ οὐδεμίαν αἵρεσιν ὑποθάλλει, ἐξαιρουμένης τῆς τοῦ Μεγάλου Δάμα, οὗτινος οἱ ἱερεῖς πληρόνονται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἀποτελοῦντες μέρος τῆς Αὐλῆς. Οἱ Τάρταροι, οἱ κυβερνητικὰς κατέχοντες θέσεις, εἰσὶν ὁμοίως ὅπαδοι τῆς θρησκείας ταύτης, ἀλλὰ πάντα ἀπηλλαγμένοι τῶν παραλογισμῶν ὧν βρίθουσιν οἱ Ταο-τσέες. Οἱ λόγιοι, οἵτινες ἀκολουθοῦσιν εἰσέτι τὰ δόγματα τοῦ Κομφουκίου, μεριμνῶσι περὶ τῆς τῶν ἱερέων αὐτῶν διατροφῆς καὶ οἱ ὅπαδοι τοῦ Φόε περὶ τῆς τῶν ἑαυτῶν οὕτως ὥστε δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐν Κίνα ὀλίγην ἔχει μετὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐπαφὴν.

Ἡ θρησκευτικὴ τῶν Κινέζων ἀφοσίωσις δὲν εἶναι παραδειγματικὴ διὰ πάντα εἰθισμένον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Φαίνεται ὅτι οὗτοι φοβοῦνται πλείοτερον τὰ κακὰ τῆς παρούσης ζωῆς ἢ τὰς ποινὰς τῆς μελλούσης. Αἱ πράξεις τῶν τῆς εὐσπλαγχνίας σκοποῦσι μᾶλλον νὰ συνδιαλλάξωσι θεότητα νομιζομένην παρ' αὐτῶν ὀργισθεῖσαν καὶ νὰ ἀπομακρύνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰς ἐπαπειλούσας αὐτοὺς δυστυχίας, ἢ νὰ τύχωσι τῶν ἀγαθῶν τῆς μελλούσης ζωῆς.

Συμβουλευόνται τοὺς Θεοὺς μᾶλλον ὅπως γνωρίσωσιν ὁποῖον ἐπιφυλάσσειται αὐτοῖς μέλλον ἢ ὅπως αἰτήσωσι χάριτας παρ' αὐτῶν. Δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Κινέζος προσεύχεται· ἀλλὰ δύκνυται μὲν εὐγνώμων ἂν αἱ περιστάσεις ὧσιν αὐτῷ εὐνοϊκαί, δυσανασχετεῖ δὲ ἂν αὐταὶ δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τοὺς πόθους καὶ τὰς προσδοκίας του.

Ἐπὶ ἤρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἡ Κίνα ἐφαίνετο πρόθυμος νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν ἕνεκα τῶν ἐνεργειῶν τῶν Ἰησοῦιτών, οἵτινες εἰσχωρήσαντες εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς αὐτοκρατορίας, ἐπέτυχον νὰ ποιήσωσι κοινωνὸν τῶν ἰδεῶν τῶν τῆς Κυβερνήσεως· ἀλλ' ἐπελθόντων ζητημάτων τινῶν πολιτικῶν ἀφορόντων τοὺς τεθνεώτας, ὁ Κἄγκ-χι δὲν ἐπέτρεψε πλέον τὴν διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰς τὰ κράτη του· ἰσχυρῶς μάλισ' ἀπέτρεξεν αὐτήν. Ἀλλὰ σπουδαῖαι συνθῆκαι μετὰ τῆς Γαλλίας (συμμαχησάσης μετὰ τῆς Ἀγγλίας), καὶ τοῦ Οὐρανίου Κράτους, προστα-

τεύουσι νῦν τοὺς ἱεραποστόλους, οἷς ἀνοίγεται στάδιον εὐρὺ ὡς πρὸς τὸν θρησκευτικὸν καὶ πολιτικὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ Κίνα.

Α. Σ. ΛΙΒΑΘΗΝΟΠΟΛΟΣ.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΜΕΡΙ ΧΑΛΚΙΔΟΣ.

Ὁ προτιθέμενος νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Χαλκίδα καὶ δι' Ἀτμοπλοίου ἐκ Πειραιῶς ἀναχωρῶν, ἅμα κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Σουνίου, φαντάζεται ὅτι ταξειδεύει τὸν Βόσπορον, διότι ἔχει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν νῆσον Εὐβοίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν Ἀττικὴν, τὴν ὁποίαν, προχωρῶν πρὸς τὴν Χαλκίδα, βλέπει βαθμηδὸν ἐκλείπουσαν καὶ ἀνεπαισθήτως ὑπὸ τῆς Βοιωτίας ἀντικαθισταμένην. Ὡραν σχεδὸν πρὸ τῆς Χαλκίδος ἀπαντᾷ λιμένα φυσικόν, ὠραιότατον, ὀπότεν καὶ τοὶ πλησιέστατα τῆς Χαλκίδος, ἐκτὸς τῶν Βυρσοδειψείων, τοῦ παλαιοῦ καὶ ἐτοιμορρόπου ἐνετικοῦ ὑδραγωγείου, καὶ τοῦ μεταξὺ τῶν δύο τούτων χώρου, ἐνθα ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις, οὐδὲν ἄλλο ἐκ τῆς νέας πόλεως διακρίνει, διότι εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ κοιλώματος ἀδιακρίτου ἐκεῖθεν, ὅπως δ' ἰδῇ αὐτὴν δέον νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ περιβρέχοντος σχεδὸν τὴν τοῦ φρουρίου πόλιν δευτέρου λιμένος. Μάτην ζητεῖ τὴν εἰς τὸν λιμένα τούτον εἰσοδὸν, οὐδὲν διακρίνει· προχωροῦντος ὁμῶς τοῦ Ἀτμοπλοίου παρατηρεῖ τὴν εἰσοδὸν ταύτην ἐσχηματισμένην ὑπὸ τῶν δύο γειτνιαζουσῶν ξηρῶν 30 περίπου μέτρων πλάτους, δι' ἧς εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα τῆς Αὐλίδος, εἰδους δεξαμενῆς περικεκλεισμένης πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς καὶ ἀφινούσης ὡς θύραν τὴν ἥδη μνημονευθεῖσαν γενικὴν εἰσοδὸν, ἥτις καὶ στεγὸν καλεῖται παρὰ τῶν ἐντοπίων.

Ἐν αὐτῷ τῷ λιμένι ἐθυσιάσθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡ τοῦ Ἀγαμέμνονος θυγάτηρ Ἰφιγένεια εἰς τὴν θεὰν Ἄρτεμιν, ὅπως κατευνασθῇ ὁ θυμὸς αὐτῆς, ὑβρισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ κατευοδώσῃ τὰ τῶν Ἑλλήνων πλοῖα εἰς τὴν Τροίαν. Τινὲς ἀναφέρουσι τὸν πρῶτον λιμένα ὡς τὸν τῆς Αὐλίδος καὶ ἐν αὐτῷ γενομένην τὴν θυσίαν. Ἐάσωμεν τούτους ἐρίζοντας καὶ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ταξειδίον μας.

Τὰ πρῶτα παρουσιαζόμενα τῇ ὄψει τοῦ πα-